

סיפורה של שכונה דחוייה

מאת [סמדר שפי](#)

בתערוכה הקבוצתית "פיעפוע" בגלריה קו 16 תמצאו ציורים שמבטאים חוסר שביעות רצון מהמציאות ומצליחים להטריד ולהישאר עם הצופה גם לאחר לכתו מן המקום

ציור של אפרת גל-נור

התערוכה "פיעפוע" מוצגת בגלריה קו 16, הממוקמת במבנה שכיעורו מכה במבקר. המבנה נמצא בשכונת נוה אליעזר בתל אביב, שכונת פינוי-בינוי שנבנתה בשנות ה-70, והגלריה עצמה הוקמה ביוזמת עיריית תל אביב, שאף ממנה את האוצרים. אין במצב הזה כדי למנוע העלאת סדר יום ביקורתי, שאכן קיים בתערוכה שאצרה מעין שלף, אך הדברים נעשים בברכתו של הממסד, האחראי למצבה העגום של השכונה.

התערוכה מחוברת במובהק ובמוצהר להקשר הזה. שלף כותבת כי העבודות של האמנים רועי מרדכי, קרן שפילשר, אפרת גל-נור ומאיר טאטי נעשו כדי "ליצור דיאלוג בין פנים הגלריה לסביבתה החיצונית. האמנים ביקשו להתיק את נקודת מבטם... לסביבה זרה להם ולבחון את החלחול של הסביבה אל עבודתם ואל עבודתם אל הסביבה".

מסעם של האמנים בשכונה, מעין מסע גילוי, החל בחג סוכות האחרון. קיומו של החג, שבמהותו מתמודד עם שאלות של ארעיות וזמניות, ומשנה למשך שבוע אחד את חזות השכונה, מהדהד בעבודותיה של קרן שפילשר. שפילשר סיירה עם שלף, שצילמה בשבילה את דיירי השכונה בבתיהם או מחוצה להם, לאחר שביקשה את רשותם. התוצאה היא ציורים שמבטאים חוסר שביעות רצון מהמציאות ומצליחים להטריד ולהישאר עם הצופה גם לאחר לכתו מן המקום.

שפילשר ציירה סצינות דחוסות בצבעי פנדה, הזוכים עתה לעדנה, ולא השאירה לצופה מרחב להתחמק מעימות חזיתי עם שאלות של אפליה, מוצא אתני והיררכיה חברתית. היא עשתה זאת דרך שימוש בשחור כצבע בסיס לציורים בעוד שהחפצים מתוארים בקווים וכתמים צבעוניים והדמויות מצוירות בקווי מיתאר לבנים. יש בכך משהו לא נעים, המזכיר את הזמרים הלבנים שהתחפשו לשחורים בתחילת המאה שעברה, והופיעו עם שפתיים לבנות מודגשות, מראה שהיה בו משהו מבהיל וגם מידה של לעג גזעני.

הפיכת היום ללילה מבשרת

ציור של קרן שפילשר

רע, משרה תחושת אפוקליפסה. שפילשר מצוירת ציורים אפלים, שהיום-יומי שבהם עובר למצב מעורער של מוכר-לא מוכר. ילד עם כיפה ענקית שעליה רקום "נ-נח-נחמ..." הברסלבי, דיוקן ילדה בשמלה פרחונית על רקע רחוב שבו יושבים תושבי השכונה על כיסאות פלסטיק, אנשים בסלון עמוס בחפצים שניכר שהם חיקוי לחפצים יקרים מהם בהרבה.

הציורים שונים מגוף העבודות הקודם של שפילשר, שהצטיין בפני שטח צבעוניים מאוד והציג עולם אסתטי המבוסס על אנימציה, קומיקס ותרבות פופולרית. זהו שינוי מבטיח ומעניין.

רועי מרדכי מציג ציורים רבים מדי; אוצרות מחמירה יותר היתה מיטיבה אתו. הציורים, בצבעים קרים, רובם בכחול-אפור מעושן, כוללים דימויים שנעים במיטבם בין מחוזות פנטסיה נוסח גבריאל גרסייה מארקס או קולנוע מדע-בדיוני ישן - מהסוג שביקש להשליך מעתיד הזוי להווה כואב - לבין התקרבות מסוכנת לנוסחאות סוריאליסטיות מהסוג הפשטני ביותר.

מרדכי במיטבו בציור שבו נראה מגן שמש של מכונת מתגולל על מדרכה. על החפץ הדחוי יש הדפס של דרקון, דימוי שצפונים בו רבדים תרבותיים עד להתפקע (מסין ועד "שרק"). דרכו אפשר לראות את המדרכה העשויה אבנים משתלבות, מהסוג שכל ראש עיר בארץ שאף בזמנו לרצף בהן את עירו, אולי בדרך זו תהפוך העיר למעין אירופה קטנה.

על החבל הזה, שבין חלום בהקיץ למציאות, מהלך הציור המצוין של אפרת גל-נור שנכנס מיד לרשימה המצומצמת מאוד של ציירים ישראלים המשתמשים היטב בדימויי אדריכלות (גרוסברד, גלעד אפרת). "ב"נוה אליעזר", עבודה נועזת בגודלה (כ-5.52.1 מטרים) ביחס לגלריה, היא מצוירת שיכונים בצבעי זרוד ולבן על שלושה בדים המרכיבים טריפטיכון. פורמט הטריפטיכון והצבעים, שכמו שופכים "אור חסד" על השיכונים הפשוטים והחצרות הזנוחות, מעניק לכל הקשר דתי.

אבל החסד פגום. את החלקים העליונים של הציורים משאירה גל-נור לא מטופל, כאילו השמים נשארים חסומים, ומשהו בוורוד בזוקה נדמה חריף מדי, מלאכותי מדי, כמו תוכנית שיקום שכונות שלא צלחה. גל-נור לא חוששת מהקיטש שנקשר לוורוד, ונזילות הצבע יכולות להיקרא כדמעות - שאינן משויכות לא לשכונה ולא למתבונן, אלא לישות חמקמקה אי שם ביניהם. נקווה שגל-נור תציג עבודות נוספות בקרוב.

היצירה של מאיר טאטי, "גוש חלקה", יוצרת מבוכה מסוימת. היא כוללת שרטוט של מפת השכונה על קיר בגלריה וסרט וידאו קצר המתעד את טאטי

הולך עם מיכל ריסוס של צבע צהוב על גבו, ומסמן את גבולותיה במסע לילי. זו עבודה הצהרתית יפה שאפשר לדבר בה רבות - על קו ההפרדה שנוצר, על האמן כמסמן ומגדיר גבולות, על הריסוס שמזכיר הדברה ועוד.

המבוכה נוצרת מהזיקה, שאינה מוזכרת, לעבודותיו של פרנסיס אליס - אמן בינלאומי בולט שעשה כמה וכמה פעולות סימון בצבע. אליס אף הציג בשנת 2004 במוזיאון ישראל בירושלים: הוא הלך לאורך הקו הירוק, שסומן בהסכמי הפסקת האש ב-1948, ובידיו פחית צבע ירוק, וסימן אותו באופן קונקרטי ברחבי העיר. ייתכן בהחלט שטאטי לא היה מודע לכך, אבל מעורר תמיהה שהאוצרת, או ירון דוד שכתב את הטקסט, לא העירו על כך. דווקא התייחסות לאליס וסימוני האזורים שלו היתה יכולה להיות פתח לדיון חשוב בשאלת המעמד (האקס-טריטוריאלי?) של השכונה.

"פיעפוע" - קרן שפילשר, רועי מרדכי, אפרת גל-נור ומאיר טאטי. אוצרת: מעין שלף. גלריה קו 16, מרכז קהילתי נוה אליעזר, שדרות ששת הימים 6, תל אביב. יום ראשון-חמישי 18:00-20:00. עד 22 בפברואר